

הלכות מגלה סימן תרפת תרפט

באר הגולה קנג

בשניה (יט) ואינו מוצא מגלה להוליך עמו. (כ) *תקראנה (ס) קריג או פיי"ב או באחד-עשר בלא ברכה. ואי אי אפשר להמתין עד גמיה הללו, יגש אומרים שקורא (כא) אפלו מתחלת החדש: הגה והכי נהוג, ומיהו, אם נודע לו אחר-כך מגלה, (כב) חוזר וקורא אותה (ט) ביום י"ד אפלו קראה תחלה ביום י"ג, מכל מקום קרא אותה שלא בזמנה (כ"ג) ויב"י: ח' קורעיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה בידו מגלה ואחר-כך נודענה לו בט"ו, (כג) קורא אותה (י) בט"ו:

תרפט שהפל חבבים בקריאת מגלה, וכו' ו' סעיפים:

א *הפל חבבים בקריאתה, אגשים (ב) [ג] (א) *ונשים וגרים *ובעדים (ב) משחררים. בומהנכים (ג) *את הקטנים לקרותה: ב יאחד הקורא ואחד השומע מן הקורא (ד) יצא ידי חובתו, והוא שישמע ממי שהוא חבב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא (ה) *תרחש (ו) או הקטן או שוטה,

אור זרוע וכן איתא בירושלמי ק' שעלי העלם ועל פי תירושלמי

א בקרא בריש

אנכי ב ב רבנים

קצת א ב משנה י"ח

ד שם וקראת הדין

ורא"ש וכן הוא

בגזת נחמיה ספר

רפ"ט, ועין בקצת

משנה שם ובתי"ש

ה שם וקרא קרא

אבל נשים מוציאה

לאגשים, טור קט"ב

וש"י בריש ערכין

שערי תשובה

[א] ונשים, עבתי. ועין בחב"ב שיש נהגים לומר לאשה שתברך הברכה ואח"כ יקרא לה להוציאה, ואין לעשות כן, אלא מקורא יברך.

[ב] ונשים, ולכן צריך לקרותה בביתו לפני הבתולות, ס"א, ובקצת מקומות נהגים שהבתולות הולכות לב"ה נשים לשמע המגלה, וקטן שהגיע לחופה

באר היטב

שקדתי, כ"י, וב"ח פ"ב בשם ר"ל תכ"ב דבט"ו לארד מפטירין ג"כ שקדתי, ע"ש: (ח) ב"ר"ג, בקבוצ י"י, דשלא בזמנה בעי"י, ובהג"א טספ"ק אי סגי בקטנים, מ"צ: (ט) ביום י"ד, בברכה, עין לבוש: (י) בט"ו, בלא ברכה, כ"י, ש"ל:

משנה ברורה

ומתירין¹³⁹: ז (יט) ואינו מוצא מגלה וכו'. דאם היה מוצא, (לג) מחבב לקחה ולקרות ב"ד: (כ) תקראנה פיי"ג וכו'. בקבוצין עשנה, דשלא בזמנה פ"ע עשנה [ועין במאירי דבדיעבד אף בנתיב יוצא, ועין לקמן סוף סימן תרצ במשנה ברורה¹⁴⁰], אכן אפשר דסגי בקטנים¹⁴¹, הואיל והוא רק משום פוסטמי נסא, ועין בר"ן שפוסטפק לענין בני הפסדים שמקדימין לקרותה, אי מחבב לקרותה (לג) גם בלילה או בי פקריאה דיום¹⁴², ופשוט דהוא הדין לענין מפרשי הים יוצא בשניא, ומדברי הטור משמע קצת דצריך לקרות גם בלילה, ודע עוד, דהא דהקלו ליוצא בשניא או למפרשי הים הוא רק לענין קריאת המגלה, (לד) אבל סעודת פורים וכן משלות מנות ומתנות לאכילונים לא יקנה אלא בזמנה: (כא) אפלו מתחלת החדש, דחתיב "והחדש אשר נהפך מגוון לשמחה וגו'": (כב) חוזר וקורא אותה ביום י"ד, הינו (לח) בברכותיה, דהא זמנה היא: ח (כג) קורא אותה בט"ו, ובלא (לז) ברכה, דכבר עבר עקר זמנה, (לו) אבל מט"ו ואילך

באר הלכה

* תקראנה וכו' בלא ברכה, עין בטור פי' שם מהראשונים דכברי שהיא אידא דנהפכל הדין שבני פסדים יכולים להקדים, מפילא אין קורין שלא פי"ד בשום נתיב:

* ונשים, לכאורה אם היא כבר יצאה לדי הובמה אין מוציאה לאשה אחרת, והוא הדין קטן לאשה¹⁴³ או לקטן אחר (שנסתפק בזה אם הם בכלל ערבות¹⁴⁴) דליקא בהו גס"בן אף-על-פי שצא מוציא) [נאשל אברהם]: * ובעדים, עין משנה ברורה דיש אומרים דאפלו אינם משתחררים חבבין, והוא מהגורא בקנה, ואף דהגרי"א דהא דבריה, הניו רק בדעת נדבכים וסמ"א, אבל בפ"ה"ג הלא מכאן להדיא דגם בעדים חבבין וכן העתיקו בשמו בחוספות ערכין, אלא דאין חבבין רק בשמיעה ולא בקריאה, ודע, דלהוציא אחרים בנתיב אין יכולים לבלי עלמא, דלדעת בה"ע הלא גבי נשים אין מוציאות אחרים וכו'לקמה, והוא הדין גבי צדדים הדין אחר להם, ודעת הגרי"א ור"א"ט בפרוש הרמב"ם והסמ"ג הלא שטרין לגמרי: * את הקטנים לקרותה, וגם בשמיעה יצאו, וכדלקמה בסעיף ו: * תרש, מלשון השלחן-ערך משמע דאינו ברחיוב קלל אף לקרות לעצמו, אכן משכרתו בבתי"ש וכו' שכתב דמשמע פוסטמי נסא הוא, משמע לכאורה דהוא רק לענין להוציא אחרים שהם שחתינו, צריכין

לא יקרא קלל, דחתיב "ולא יצבור". אם טעו וקראו הפרשיות והמגלה בארד ראשון, (לח) צריך לתור ולקרות בפני¹⁴⁵:

א (א) ונשים, ואף דהקריאה היא דבר שהזמן נקמא, מכל מקום חבבות, (ב) שאף הן היו באותו הנסיון, דמתחלה היתה הנונה גם עליהם, כדחתיב בקרא, ולכן צריך האיש לקרותה (ג) בביתו לפני הבתולות והמשרתות¹⁴⁶, ובקצת מקומות נהגין¹⁴⁷ שהם הולכות לבית-ההקטן לעזרת-נשים לשמע הקריאה¹⁴⁸, (ג) אכן צריך עיין אף יוצאין שם נשים, דאי אפשר לשמע שם בדין: (ב) משחררים, אבל אינם משחררים פטורים, (ד) דגריעי מנשים לענין זה, (ה) יגש אומרים דאפלו אינם משחררים חבבים: (ג) את הקטנים, הינו (י) מי שהגיע למצות חנוכה¹⁴⁹, ועין לקמן בסעיף ו. וביתן דגם נשים חבבות, פשוט דגם בקטנות יש בהן משום מצות חנוכה¹⁵⁰, ועין לקמן בסעיף ו: ב (ד) יצא ידי חובתו, וצריך שיהיה הקורא להוציא והשומע לצאה, כדין שארי מצות שאחד מוציא חברו, וכדלקמן בסמ"ן תרצ סעיף י"ד: (ה) תרש, הינו המדבר ואינו שומע כלל, ואף-על-גב דבצלמא קמא לן דאם לא השמיע לאגזו יצא, כדלעיל בסמ"ן סב וסימן קפה, ה"א לענין מגלה דהוא משום פוסטמי נסא דהמירו (ו) בו יותר, דהשמיעה לאגזו הוא לעכובא; (ז) אי נמי, דתורש גרע טפי, שאינו יכול להשמיע לאגזו¹⁵¹, ועין בשערי-תשובה, דדוקא אם הוא תרש גמור שאינו שומע כלל, לאפוקי אם הוא שומע כשמדברים לו בקול¹⁵², וכל זה הוא לדעת השלחן-ערך, אבל דעת (ט) כמה אחרונים דאפלו הוא תרש גמור יצא השומע מננו, ומכל מקום לכתחלה כלי עלמא מודים¹⁵³ שלא יעמידוהו להוציא רבים ידי חובתם, ודע, דמי שפקדו אגזו או שהוא רחוק מן הבימה ואינו יכול לשמע היטב מן הקורא, יתור לקרות לעצמו ממגלה בשנה, או על-כ"פ פנים יאחד חמש, והתבות שיתסר לו יאמר תכף מן התפילה: (ו) או קטן¹⁵⁴, אף-על-גב דקטן נמי חבב על-כ"פ פנים מרבגן כדלעיל בסעיף א, אפלו הכי אינו יכול להוציא את הגדול, (ז) דלגבי קטן הוי תרי דרבגן¹⁵⁵

שער הציור

(לג) אליה רבה ובגדי-נשע ותפודי-זרוד ופשה-הזרוד: (לג) פדאיתא בתוספתא: (לג) ובגילה די ביחודי, ולמחר בעצרות בעי עשנה ושסו: (לד) דאגריס, עין שם: (לס) ט"ז וש"א: (לו) פרי טרש ומטה-הזרוד והר-שלוס ומגן-אבנהם, דלא קשה"י, וכן קוצרד ספרי-קנדים למעשה: (לז) פוסקים בשם תירושלמי: (לח) פוסקים: (לח) גמרא: (ט) מגן-אבנהם וש"א: (ג) פרי-מגדים: (ד) הגרי"א, ונעמו דכאן לא שפך הפעם שהיו באותו הנסיון: (ס) מגן-אבנהם וקדמכתב מהמור: (י) הגרי"א: (י) בבתי"ש, ולפי זה מי שקורא המגלה לעצמו צריך להור מאד שישמיע לאגזו¹⁵⁶, דאי לאו הכי אפלו בדיעבד לא יצא¹⁵⁷: (ט) ט"ז: (ט) הפ"ח והפרי טרש והגרי"א והשאגת-אריה בסמ"ן ז, מלבד כהן ראשונים שעומדים בשיטה זו, עין בפוסקים: (י) חוספות:

מילואים הלכות מנלה סימן תרפת תרפת

המשך מעמוד קודם

בקריאה כמבואר במשנים באן, יש לצרף לזה את דעת שו"ת תורת חסד (ארי"ח סי' א) שבדיעבד כשהקטן אינו לפנינו לבדוק, יש לסמוך אפילו לענין דאורייתא על חזקת שנים שמסתמא הביא גם סימנים נראה בביה"ל לעיל (סי' לט סי' ד"ה א) שהביא בזה מחלוקת אם סומכים על החזקה בדיעבד גם לענין דאורייתא, ונשאר בצ"ע, ובביה"ל לעיל (סי' יא סי' ד"ה טו"א) צידד להקל. מאידך, דעת הגר"נ קרליץ (אגרת הפורים פ"ג עמ' כב) שבקריאת המגילה של יום שחזובה הוא מדברי קבלה, אין להקל, אלא אם כן יש לנער כבר זקן, שאז אינו צריך בדיקה כמבואר במשנים לעיל (סי' רע"א סי' ג ובשע"צ שם סי' ה). [ובשע"צ המצויינים בהלכה (סי' קמ"א סי' ז) כתב שמימי יכול להוציא נשים אף בקריאה של יום, כי חיובן במגילה הוא רק מדרבנן כמבואר בטור אבן (מגילה ד, א ד"ה נשים)].

19) דעת הרמב"ן (קידושין לא, א, הביאו השע"צ לעיל סי' קפו סי' ט"ו) שקטן אינו יכול להוציא גדול אף כשהקטן הוא יחד דרבנן, כיון שחיוב הקטן מדין חינוך אינו כשאר חיוב דרבנן, משום שעל הקטן עצמו אין חיוב כלל, ורק אביו הוא שמחוייב לחנכו, וראה מה שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' יד סי' א ד"ה להצריך).

[משנ"ב סי' ו]

או קטן (18) וכי, דלגבי קטן הוי קרי דרבנן (19).

18) ולענין נער בן שלוש עשרה שלא ידוע אם הביא כבר שתי שערות, האם יכול להוציא יד חובת את הגדולים בקריאת המגילה ושקודם הכאת שתי שערות דינו כקטן אף שהוא בן י"ג, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' נה סי' ט). כתב במשנים לעיל (שם סי' לא ובסי' רע"א סי' ג ובעד מקומות) שדוקא לענין דינים דאורייתא לא סומכים על החזקה לומר שכיון שהגיע לכלל שנים מסתמא הגיע לכלל סימני שערות, משום שחוששים למיעוט המצוי שאין להם עדיין שתי שערות, אבל לענין דרבנן אין צריך לבדוק אם יש לו שתי שערות, כי סומכים על הרוב שכבר הביאו שתי שערות.

ולהוציא את הגדולים בקריאת המגילה של יום שהיא מדברי קבלה [וכדברי תורה דמיו כמבואר בשע"צ לקמן (סי' תרצ"ב סי' מא) שרק הקריאה של יום היא מדברי קבלה, וראה לקמן (סי' תרצ"ב סי' יז) שמשמע שאף קריאת הלילה היא מדברי קבלה כמובא בדברינו שם], דעת הגר"ש אלישיב (תורת המתעדים סי' ג, פסקי שמועות עמ' פג) שיכול להוציא אחרים יד חובת גם בקריאת המגילה של יום, שהרי יש דעות שקטן שהגיע לחינוך יכול להוציא אחרים

הלכות מנלה סימן תרפת תרצ

המשך מעמוד קודם

[משנ"ב סי' ה]

וידעת רב הפוסקים (8) וכי, רק תכה אהת (9).

8) וכן כתב להלן (סי' יט), אכן כתב שם, שכך דעת כמה פוסקים, וכן כתב להלן (סי' מח ובסי' תרצ"ב סי' ט) כסתמא, וראה בביה"ל לקמן (סי' י"ד ד"ה א) שהביא את דעת החולקים [בחיבות שאינם מפסידים את הקריאה, כגון שהשמיט חיבות "בני הרמכים"], ומסקנת דבריו שם.

9) וכן כתב לעיל (סי' תפ"ח סי' ב) ובשע"צ שם (סי' ב) לענין קריאת הלל שלם, שאם החסיר תיבה אחת, לא יצא ידי חובתו, וכמו במגילה, ובביה"ל לקמן (שם) הביא בשם החיד"א דם שאפילו אם חסר בקריאתה את אחת, חזר וקרא את המגילה.

[משנ"ב סי' ו]

ומתוך ה"קב"ב (10).

10) ואם הבעל קורא ראה את התיבות בתוך המגילה ועצם עינו וקרא ארתן בעל פה, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ג סי' יט) שמסתבר שנחשב בקריאה מתוך הכתב כל זמן שכל אדם וזכר את התיבות מחמת ראייתו ארתן בתוך המגילה, והוסיף, שאם קורא את התיבות בתוך כדי דיבור לראייתן בפנים, מסתבר שמותר אף לכתחילה, אך שיים שצ"ע לדינא.

[משנ"ב סי' ח]

קריא קה לכתחילה (11).

11) ויחיד הקורא במגילה כוז שמייעוט חיבתיה חסרות באמצעה, כתב השע"צ אפרים (שער ו סני"ט) ובפתחי שערים שם (סי' פט) שלא יברך, ורק כשקורא בציבור במגילה כוז יברך, וכן דעת הנרש"ז אומ"ק (הליכות שלמה פורים פ"ט סי' ב) למעשה.

[משנ"ב סי' ט]

והצ"ח (12), יש לעין.

העמידה הוא רק מדרבנן, מותרת סמיכה ואפילו כשנשען באופן שאם ינטל הדבר שנשען עליו, יפול].

[משנ"ב סי' ז]

והיב ה"תה לשמע היטב (12).

7) ומטעם זה כתב הרמ"א לעיל (סי' תקפ"ח סי' ג), שאם שמע בראש השנה תקיעת שופר משנים שתקעו בשופר באחד, יצא ידי חובתו, וביאר המשנים שם (סי' יא) שאף שבכל מקום אומרים יתרי קלי לא משתמעו, בתקיעת שופר שהיא מצוה הכאה מומן לזמן חביבה עליו, מתן דעתו לשמוע יפה. אמנם, לענין תקיעת שופר, כתב שם במשנים ובביה"ל (ד"ה ואם), שיש אומרים שכל זה דוקא אם כיוון לצאת מאחד מהם, שאז יש לומר שהואיל הדבר חביב עליו, קול השופר האחר שממנו אין הוא רוצה לצאת ידי חובתו, אינו מפריע לו בזה, אבל אם כיוון לצאת משניהם יחד וכגון שרוצה לצאת ידי חובת שלשה סדרים של תרית משלשה בני אדם שתוקעים תרית בבת אחת, לא יצא אפילו ידי אחד מהם, כיון שאי אפשר לשמוע היטב שני קולות כאחד, וי"א שאף באופן זה אומרים שיתרי קלי משתמעו בתקיעת שופר שחביבה עליו ויורא ידי חובת שלשה סדרים בפעם אחת.

ומטעם זה כתב לעיל (סי' תפ"ח סי' ח) גם לענין הלל כפסת, שאפילו כמה אנשים יכולים לקרוא ביחד את ההלל השומעים יוצאים בכך ידי חובה, כיון שזהלל חביב להם משום זכרון הנס, נותנים דעתם לשמוע, ומטעם זה מדינים גם שכשדוברים ביחד כמה משפחות, מקדשים ביחד ומצויה כל אחד את בני ביתו, משום שהקידוש חביב להם ונותנים דעתם לשמוע, אך הוסיף, שמימי יותר טוב שלא יקדשו בבת אחת, [אמנם, לעיל (סי' רע"א סוף סי' ג) כתב לענין קידוש שיתרי קלי לא משתמעו].

אכן, מי שמחזיק בידו מגילה כשירה וקורא בפיו יחד עם הבעל קורא, כתב בשע"צ להלן (סי' יא) שיוחר לקרוא בלחש, שמא יתן השומע לבו לקריאתו ולא לקריאת הש"ץ, ולא יקרא בקול אלא אם כן מכון להוציא בכך כל מי שיתן לב לקריאתו ולא לקריאת הש"ץ.

הלכות מגלה סימן תרפ"ט

השומע ממנו (ז) לא יצא. (ז) יגיש אומרים שהנשים אינם מוציאות את האנשים: הגה הש"ס אומרים, (ח) אם האשה קוראה (ט) לעצמה מכרכת 'לשמע מגלה', שאינה חנכת בקריאה (מרכי פ"ק דמילה): ג (ט) אנדרוגינוס (י) מוציא מינו, (יא) ולא שאינו מינו. (יב) טמטום ומי שתצו עבד, אפלו מינו (יג) אינו מוציא: הגה (יד) יש אומרים דאפלו את (טו) עצמו אינו מוציא וצריך לשמע מאחרים (כ"א): ד השומע מגלה ממי שהוא מדר הנאה ממנו, יצא: ה *טמקום שאין מנין, אם אחד יודע והאחרים אינם יודעים, אחד פוטר את כלם, ואם כלם יודעים, כל אחד קורא (ו) (טו) לעצמו:

ו שם בשם בח"י וזו ק"ב המרכי פ"ק דמילה ו ד' תוספתא, סנהד' ה"א ש' פ"ק קמ"א תפלה ח אחרות ח"ס: ט"ס

באר היטב

מוציא נשים, וקטן לגטן ואשה לאשה, א"י. ועין ד"עס"ח: (ז) לא יצא. וב"י פסק דהשומע מן החרש יצא בדיעבד, וכ"מ בגמרא: (א) לעצמה. ובמדרש הנזיל רות כתב דלא תקרא לעצמה רק השמע מהנשים: (ז) אינו מוציא. אפלו למי"ד דנשים מוציאות אנשים. זה גרע ט"י, ע"י: (ה) עצמו אינו מוציא. הינו למי"ד דנשים אין מוציאות אנשים, כ"י. והפ"ר היטב אשר לפני לא דק בכאן. ע"ש: (ו) לעצמו. והב"ח כתב בשם מהר"ל בפשיטת דצ"ח ספי שיקרא אחד לכלם, וכ"י חמ"א, משום ברביעם הדרת פלך.

שערי תשובה

ע"ש: [ז] לא יצא. אין כוונתו. ועין בשכ"י ח"ב סימן לג שכתב שם ששאל להקל כה"ח נגד משמעות הראשונים. וע"ש שכתב באחד טכדו אנוי משמע א"י שצוהקים מאד בקול רם אז שומע וקרא המגלה לפני העבור בקול בינוני שגוף שהוא עצמו לא השמיע לאונו. אע"כ יצאו העבדי בקריאה זו, דהרש גמ"ד לא ה"י כיון ששומע אם צוהקים, כמ"ש הרא"ש בתשובה פ"ל פ"ה סימן יג ובסימנים שם, ובסו"ח הלכות גשין סימן קכ"ב פ"ה דאף שאינו שומע רק בשפדנדים עמו בקול רם ע"י סין מצבורה וכ"כא כה"ס לא מקרי חרש, וגם אין לחש בשכ"ל שלא השמיע לאונו משום דמכתב משה"ר הפוסקים מק"ש למגלה, כמבאר בכ"י הש"ס חלק ב' אין לא השמיע לאונו לח"ש (וכ"ס הכ"י והפ"ח דהוק מאד), ונראה פ"קא נ"ש שאין נראה להשמיע לאונו וכן ששומע ממי שהוא שאינו ח"ב בקריאה לא יצא, מט"כ זה שכתב דהוא עצמו י"ל ג"כ דקרא אינו דלא השמיע לאונו, דקא מ"ט פ"ר קריאה הוא, וכו'ן שהוא עצמו קורא, יצא י"ח בקריאה א"י"ש שלא השמיע לאונו, כמו בק"ש קרא ולא השמיע יצא, וקריאתו כשמיעת אחרים מטה ומי דאציג דאחרים שמעי דהוא לא שמע מ"ט יצא בקריאה שקרא לעצמו, ועין ל"ל סימן סב:

משנה ברורה

(רצ"ה לומר, דעצם קריאת המגלה ה"י רק מדברי סופרים, והיחודו של קטן ה"י ג"כ רק מדרבנן בכל המצוות), מה שאין כן גדול ה"י חד רבנן, (יא) ולא אחי ת"י רבנן ומפיק חד רבנן. והנה לעיל פ"ס"מ תרעה סעיף ג הביא המחבר ג"כ מי שמשכיר פקטן²⁰ שהגיע לחפוף שכולל להוציא אחרים מהדלקתו, (יג) והוא הדין לענין קריאת המגלה. וענין בענייני דברים שכתב בשם סמ"א רמ"י, דבמקום הדחוק פ"ש"אין שם אנשים פקיאם במקרא מגלה יכול להוציאם קטן שהגיע לחפוף: (ז) יגיש אומרים שהנשים אינם מוציאות וכו'. ולא נ"מ לנ"ר חנכה²¹, (יג) דשאני מגלה דה"י כמו קריאת החורג²², ופסולה מפני פבור העבור, ולכן אפלו ליחיד אינה מוציאה משום לא פלוני; וגם (יד) דאקשר דאשה אינה חנכת בקריאה רק לשמע, ויך לקמה,

באר הגולה

לשמע מאיש ששומע באונו וקרא, ע"ן שם, משום דהלא אומן אחרים יכולין לקרות לעצמן או להשתדל שיעניאן איש אחר שלש לו חוש השמיעה כמותו אכל לא לפטור למידי מקריאה על-פ"נים [הלא אף דבעלמא נשים פטורות ממצות עשה שהנמן גרמא, הכא ח"כו אומן מפני שאף ה"י כיון באותו ג"ס, ואף חרשין ה"י באותו ג"ס לא גרע טקון]. ויש כה"ה אריכות בקרים ואין כאן מקום להתירו. אכן לריבא אין נפקא-מנה דכלא ה"י הלא דעת פ"ה ראשונים, ור"ש"א ור"א"י ור"ש"פ"י, שם לאחרים הוא מוציא, ור"ל פ"ה שהוא בעצמו ב"ר-חיובא, וגם ברמב"ם יש חלושי גרסאות, וכן הסכימו כמה אחרונים כמו שכתבנו במשנה ברורה, ועל-כן חרש לעצמו פ"דאי פ"ח לקרות בעצמו כיון שאינו שומע, ואף אם יקראנו בלא טעמים ג"כ אין קפידא²³, ולשון ריא"י קשה קצת, שכתב דיכול לקרות לכתחלה לעצמו, מאי לשון 'יכול' פ"ה, והלא לכאורה ק"מ שכתב לעשות פ"י: * מקום שאין מנין. דבמקום שלש מנן מ"ח"ב לחזר אחד מנין. כדלפ"ן בסימן הר"ע סעיף יח:

ומקרי שאינה מחייבת בדבר לגבי איש. אכל אשה מוציאה (טו) את חברתה: (ד) אם האשה קוראה וכו'. ועין פ"ג אב"ד דה"ה שפ"ד דלא תקרא לעצמה פ"ל רק השמע מהנשים. וכל זה ביני לה ממי לשמע, (טו) אכל אם אין לה מי שיקרא לפניה, תקרא היא לעצמה במגלה כשרה, ומכרכת 'אשר קדשנו במצותיו וענינו לשמע מקרא מגלה'²⁴ [ח"א]: ג (ט) אנדרוגינוס. יש לו (ח) זכרות ונקבות: (י) מוציא מינו. דאם זה זכר גם זה זכר, ואם זה נקבה גם זה נקבה; ואם נסבר דהוא בריה בפני עצמו, גם השני בריה בפני עצמו הוא: (יא) ולא שאינו מינו. דאם זה נקבה זה נקבה והשני הוא זכר; ואפלו למאן דאמר הנשים מוציאות האנשים, זה גרע ט"י, (י"ח) דבעינן שהמוציא את אחרים יהיה נכר אם הוא איש או אשה: (יב) טמטום וכו' אפלו מינו אינו מוציא. דשקא זה זכר וזה נקבה ומה שאין פ"ן אנדרוגינוס כלן שוין במינו. וכן מי שתצו עבד, (יט) לא אחי צד עבדות דיהא ומפיק להאחר שיש בו צד תרתי: (יג) יש אומרים דאפלו את עצמו וכו'. זה לא קאי אטמטום, רק אחצ"י עבד וצ"ו פ"חורין, ומשום דלא אתי צד עבדות דיהא ומפיק צד תרות דיהא, וכל זה פ"קא לדעה הפוכה דנשים אין מוציאות האנשים, ועבד וימה לאשה: ד (יד) יצא. דמצות (כ) לאו להנות נפשו, ולא מקרי הנאה. ועין לעיל סימן הקפ"ט סעיף ו דהש"ך לענין²⁵: ה (טו) לעצמו. דאין היתיר מוציא חברו אלא בעשה²⁶, ולא דמי לשופר, (כ"א) דקריאת המגלה ה"י כמו הפלה דבעינן עשה דוקא²⁷. והנה הפ"ר חרש פ"ה דכל זה הוא רק לענין לכתחלה, (כ"ב) אכל בדיעבד אם נהפ"ן לפטור חברו, יצאו אף-ע"פ שכלם יודעים, ובמקרא-אב"ד ע"ד, דאפלו לכתחלה עדיף שיקרא אחד לכלן משום 'ברביעם הדרת פלך' וכו'. אמנם בפ"ה ר"ה ובמשה-יהודא דעתם פ"הש"ח ע"ד דכל אחד יקרא

שער הציון

(יא) ולא דמי למה שכתב בסוף סימן קפ"ו²⁸, דהתם יכול הקטן לאכל כ"י שבעו להביא עצמו לידי חיוב דרבנן וכו' נ"מ חד רבנן [מ"א]: (יג) דקא פ"ה תליא, כמו שכתב סג"ן אב"ד, וכן כתב הג"ר לעיל בסימן תרעה, ע"ן שם. אכן שארי אחרונים לכו"ו דעת המחבר שהשמיט פ"ה דעת בעל העטור שהשתיק גבי חנכה, דבמגלה לא רצה לקטור עליה, ע"ן אליה ר"ה ומקרא-משה וכו'²⁹: (ג) פ"ג אב"ד: (ד) הג"ר: (טו) אכל לנשים רבות אין האשה מוציא, וי"ל בהו מלקא³⁰ [ק"י בשם החתומות]: (טו) והדין עמו; אחד, דלמשה ראשונה דיהא העקרת הנשים חנכות בקריאה, ואף אם נפסק שאין מוציאות האנשים, על-פ"נים בקריאה חנכות, וכ"ו שפסק הפ"ר חרש, ואף אם נפסק פ"הש"א אומרים הלא ג"כ אין מוכח שח"ב לקרא לעצמה ואף שמכרכת 'לשמע מגלה'. ומה שהביא סג"ן אב"ד רות דלא תקרא לעצמה, ע"ן בח"י-א"ש דלא נמצא זה הלשון שם, רק הלשון שהוציא בהג"ר: בשם החרש חרש, ואינו כ"כ דלא הו"ל לקרא בעצמה, ובפ"ר אם אין לה מי שיקרא לפניה פ"דאי הו"ל לקרא בעצמה, וכן מוכח בפ"ר-מ"ג וכו': (י"ז) רמב"ם בהלכות אישות: (י"ח) ב"י-י"ט: (י"ט) ואפלו למאן דאמר דבכ"ר ש"א"י משח"רם ג"כ אין חנכה, חנכה בפ"ר-מ"ג וכו': (כ) רמב"ם בהלכות אישות: (כ"א) פ"ה-י"ט: (כ"ב) ונ"מ רק בשמיעה פ"הש"ח ע"ד דכל אחד יקרא: (כ) גמ"ר: (כ"א) סג"ן אב"ד: (כ"ב) וכן משמע כלבוש, ע"ן שם:

הלכות מגלה סימן תרפ"ט

ביאורים ומוספים

משנ"ב ס"ק וז

דיש מי שפיקשיר בקנין²⁰.

20) וכתב במשנ"ב שם (ס"ק יג) שלפי מה שסתם המחבר כאן [שהשמיט דעה זו לענין קריאת המגילה] משמע שלמעשה אין לסמוך על כך שיוציא הקטן בהדלקתו את הגדולים. ואכן בשעה"צ כאן (ס"ק יב) הביא שכמה אחרונים יישבו שהמחבר השמיט כאן את דעת בעל העיטור, משום שלא רצה לסמוך עליו לענין קריאת המגילה.

[שעה"צ ס"ק יא]

ולא דמי למה שקדם בסוף ס"ק קפ"ו²¹.

21) שם כתב השו"ע (ס"ב) שקטן יכול להוציא את אביו ידי חובה בברכת המזון, כשלא אכל האב כדי שביעה שאז אינו חייב אלא מדרבנן. וכתב במשנ"ב שם (ס"ק ז) שאם גם הבן לא אכל כדי שביעה, שאז הוא תרי דרבנן, יש דעות בין הפוסקים, ויש להחמיר, ובאן סתם המשנ"ב בדעת המקילים. וראה עוד לענין קטן שהתפלל מעריב של שבת, יש הטוברים שאינו חייב בקידוש אלא מדרבנן, האם יוכל להוציא את הגדול בקידוש, מה שכתב בשעה"צ לעיל (ס"י רע"א ס"ק ב וד', וכן בחו"א (ארו"ח ס"י כ"ט ס"ק ה).

[שעה"צ ס"ק יב]

דכפגלה לא רצה לקמן עליו, עין אלה רפה וספד'משה ושי"א²².

22) וביאר האיר (ס"ק ט) שהקטן חייב רק בשמיעת המגילה כמו נשים, ולכן אינו מוציא גדולים, כי אינו מחוייב בקריאה כמותם, ובמבואר במשנ"ב לקמן (ס"ק ז) לענין נשים. והחמד משה כתב שלענין קריאת המגילה החמיר השו"ע, כיון שהיובה הוא מדברי קבלה וכדברי תורה דמ"א, וכן כתב הפמ"ג (פתיחה כוללת ח"א אות יח).

[משנ"ב ס"ק ז]

לגור'תנ"ה²³ וכי, דהני כמו קריאת התורה²⁴.

23) שיכולה להדליק ולהוציא אחרים, כמבואר בשו"ע לעיל (ס"י תרעה ס"ג) ובמשנ"ב שם (ס"ק ט).

24) וכפי שכתב השו"ע לעיל (ס"י רפ"ג) שאשה לא תקרא בתורה בציבור, מפני כבוד הציבור.

[שעה"צ ס"ק טו]

דזילא קהו סלקא²⁵.

25) ועל דברי הקרבן נתנאל (שהוא מקור הדברים) ששייך זילא מילתא גם כלפי להוציא נשים אחרות, הקשה הגרש"ז אויערבך (נטעי גבריאל פליד הע' יד) שהרי מבואר בשו"ע לעיל (ס"י קצ"ט ס"ו) לענין ברכת המזון שנשים מומנות לעצמן, ואחת יכולה לברך לבולן, וגם מהמשנ"ב לעיל (ס"י רע"א ס"ק ה) לענין קידוש, משמע שרק כשמוציאה אנשים ידי חובת קידוש, זילא בהו מילתא, ולא כשמוציאה נשים במוחה, (וכן כתב האיר שם).

ולענין הברכות של קריאת המגילה, דעת הגר"ש אלישיב (בלילה ההוא עמ' 8) שאשה יכולה לברך ולהוציא את שאר המשום לבתחילה, שאין בזה זילא מילתא, כיון שאינה קוראת את המגילה. מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג ס"י נד אות לה) כתב שגם את הברכות תברך כל אחת לעצמה, משום דזילא בהו מילתא שתוציא אחת את בולן וראה שם עוד טעם בזה, וכן דעת הגר"ש קרליץ (יד בפורים פ"ח ס"ק יא, אגרת הפורים פ"ג הע' מא) 'ברוב עב'.

והגר"ח קניבסקי (אגרת הפורים שם), דעת הגר"מ פיינשטיין (נטעי גבריאל שם ס"ק יב) שכשיש הרבה נשים אמנם מצד הדין עדיף שאחת תברך ותוציא את כולם משום 'ברוב עם הדרת מלך', אבל המנהג הוא שכל אחת מברכת לעצמה.

[משנ"ב ס"ק ח]

וקנקרת אָפֿר קדֿשוֿנוּ בְּמִצְוֵתָיו וְצִנְטוּ לְשִׁמְעַן מִקְרָא מְגִלַּת־שׁ.

26) וברמ"א הנוסח הוא 'לשמוע מגילה', וכן כתב בשעה"צ (ס"ק טז) ובמשנ"ב לקמן (ס"י תרצ"ב ס"ק יא), וכן דעת הגרש"ז אויערבך (נטעי גבריאל פליד הע' א) שנברכת 'לשמוע מגילה', מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אגרת הפורים פ"ג הע' מב), אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות לב), שתברך 'לשמוע מקרא מגילה', וכן דעת הגר"ש קרליץ (ימי הפורים עמ' קא ואגרת הפורים שם הע' מב) שעדיף שתברך בנוסח 'לשמוע מקרא מגילה', כדי לצאת ידי השיטות הסבורות שנשים חייבות בקריאה, וכן כתב המנחת פיתים (להגר"מ אר"ק) כאן שנראה יותר בנוסח זה, כי הנוסח של 'לשמוע מגילה' אין לו פירוש מבורר.

[מה"ל ד"ה חוש]

בלא קְטָמִים נִסְכָּן אִין קִפְדָּא²⁷.

27) וכן כתב במשנ"ב לקמן (ס"י תרצ"א ס"ק כה) שאם אין מי שידע לקרותה בטעמים, מותר לקרותה בלא טעמים, כמבואר בשו"ע לעיל (ס"י קמ"ב ס"ב) לענין קריאת התורה.

[משנ"ב ס"ק יד]

וְעִין לְעִיל סִימָן תִּקְפֵּט סְעִיף ז' דְּשִׁיף לְעִנְיָנָא²⁸.

28) שם כתב השו"ע דין זה לענין תקיעת שופר, והוסיף, שאם ביקש בפירוש ממי שהוא מורד ממנו הנאה שיתקע עבורו, אסור, ובטעם הדבר ביאר המשנ"ב שם (ס"ק יד), שנחנה כמה שקיים רצונו ועשה את שליחותו. וכתב הפרי"ח (כאן ס"ק ה) שהוא הדין לענין מגילה אסור לו לבקש ממי שהוא מורד ממנו שיקרא עבורו את המגילה. והרמ"א שם כתב שאם אמר 'קונם תקיעותיו עלי', אסור גם כשלא אמר לו שיתקע עבורו, וביאר במשנ"ב שם (ס"ק יב) ובשעה"צ שם (ס"ק ט) שבאופן זה אסור אפילו שאין בזה הנאה, וכמו מי שאסר על עצמו לזרוק צרור לים, שנאסר אף שלא מהנה מזה.

[משנ"ב ס"ק טו]

אָלָא כְּעֶשְׂרֵה־עֶשְׂרֵה וְכוּ', דְּכַעֲנֵן עֶשְׂרֵה דְּוָקָא²⁹ וכי, משום 'בְּרַבְרַעַם הַדְּרָתְךָ קָלָךְ'³¹.

29) אמנם, בשעה"צ לקמן (ס"י תרצ"ב ס"ק יג) העיר שמוסתימת השו"ע שם משמע שיכול להוציא את חבריו אפילו בפחות מעשרה [צ"ח] שהטור העמיד שם כשהשומע חולה ואינו יכול לקרוא בעצמו, וסיים שצריך ליישב סתירה זו.

30) כמבואר במשנ"ב לעיל (ס"י תקצ"ד ס"ק ב וס"י קכ"ד ס"ק א) שבתפילה אינו יכול להוציא את חבריו בפחות מעשרה, ובטעם הדבר ביאר (ס"י תקצ"ד שם) שצריך כל אחד לבקש רחמים על עצמו ולא על ידי שליח.

31) וכמבואר בשו"ע לעיל (ס"י רצ"ה ס"י) ובמשנ"ב שם (ס"ק לו) לענין ברכה על הגר במוצאי שבת, שעדיף שאחד יברך לכולם, משום 'ברוב עם'. וראה בערך השלחן (ס"ז) שלמעשה כך נוהגים בקריאת המגילה שאחד קורא לכולם גם בפחות מעשרה, משום 'ברוב עם'.

